

Visuomenės dalyvavimo planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo procedūrose ir vertinimo subjektų, ES valstybių narių ir kitų užsienio valstybių informavimo tvarkos aprašo 3 priedas

**Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo subjektų išvadų
dėl Vėjo elektrinių išdėstymo Tauragės rajono savivaldybės teritorijoje, Žygaičių ir Tauragės seniūnijose, specialiojo plano ir strateginio pasekmių
aplinkai vertinimo ataskaitos įvertinimo pažyma**

Eil. Nr.	Institucijos, teikusios išvadas, pavadinimas ir adresas	Išvados	Išvadų motyvuotas įvertinimas
1.	Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos (VSTT)	<p>VSTT 2020 m. sausio 31 d. išvadoje Nr. (4)-V3-151 (7.23) Dėl papildytos vėjo elektrinių išdėstymo Tauragės rajono savivaldybės teritorijoje, Žygaičių ir Tauragės seniūnijose, specialiojo plano strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaitos (Papildyta SPAV ataskaita), be kita ko, pateikė tokią išvadą:</p> <p>VSTT nepritaria Vėjo elektrinių išdėstymo Tauragės rajono savivaldybės teritorijoje, Žygaičių ir Tauragės seniūnijose, specialiojo plano (Specialusis planas) sprendiniams, numatantiems vėjo elektrinių statybos galimybes Specialiojo plano Papildytos SPAV ataskaitos 4 priede pažymėtame C masyve (C masyvas).</p> <p>VSTT nurodė šias išvados priežastis:</p> <p>Pirma, Papildytoje SPAV ataskaitoje siūloma nestatyti vėjo jėgainių C masyvo C2, C3 ir C4 dalyse.</p> <p>Antra, Papildytoje SPAV ataskaitoje nenurodyta, kad šalia C masyvo yra Tauragės regiono nepavojingų atliekų sąvartynas (Kaupių k. 4, Žygaičių sen.,</p>	<p>Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 18 d. nutarimu Nr. 967 „Dėl Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ patvirtinto Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo 8.1 ir 30 punktai numato, kad Specialiojo plano organizatorius turi teisę motyvuotai vertinimo subjektų (įskaitant VSTT) išvadas atmesti ir jomis nesivadovauti Specialiojo plano rengimo procedūrose.</p> <p>Tauragės rajono savivaldybės administracija, kaip Specialiojo plano rengimo organizatorius (Organizatorius) nuodugniai įvertino VSTT 2020 m. sausio 31 d. išvadoje Nr. (4)-V3-151 (7.23) dėl Papildytos SPAV ataskaitos pateiktas išvadas, kuriomis nepritariama Specialiojo plano sprendiniams, numatantiems vėjo jėgainių statybą C masyve. Įvertinęs VSTT išvadas, Organizatorius sprendžia Specialiojo plano procedūrose jomis nesivadovauti ir toliau, pagal VSTT pateiktą išvadą grindžiančių motyvų eiliškumą, pagrindžia tokio sprendimo priežastis.</p> <p>Pirma, konstatuotas dalies C masyvo teritorijų netinkamumas vėjo elektrinių statybai neturėtų turėti įtakos kitų teritorijų (C masyvo dalių) tinkamumo vėjo elektrinių statybai vertinimui.</p> <p>Papildytoje SPAV ataskaitoje (žr. 9 skyrių) pateiktas nustatytų priemonių projekto įgyvendinimo reikšmingoms neigiamoms pasekmėms aplinkai išvengti, sumažinti ar kompensuoti aprašymas. Be kita ko, šios priemonės apima draudimą vėjo jėgaines statyti C masyvo C2, C3 ir C4 dalyse, o būtent: mikroregioninės svarbos migraciniuose koridoriuose (C3 dalyje ir B zonos migracinio koridoriaus dalyje) bei Elbentelio intako aplinkoje rudojo peslio ir kitų sklindančių paukščių apsaugai sustiprinti (C4 dalyje), taip pat 200 metrų atstumu nuo Daprupinio miško pietinės dalies (C2 dalyje). Kitaip tariant, Iš C masyvo jau Specialiojo plano rengėjo (UAB „ARCHSTUDIJA“, Rengėjas)</p>

Tauragės raj.). VNBIS teritorijų jautrumo žemėlapyje 2 km spinduliu aplink šį sąvartyną pažymėta jautri zona, kurioje galimas poveikis sidabrinųjų kirų, rudagalvių kirų, paprastųjų kirų, baltųjų gandrų ir juodųjų peslių sankauptoms. Į šią jautrią zoną patenka beveik visa C masyvo C1 dalis, **todėl VSTT nepitaria vėjo jėgainių statybai šioje C masyvo dalyje (C1) dėl galimo reikšmingo poveikio saugomoms paukščių rūšims.**

Trečia, C masyvo C6 dalis, vadovaujantis Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2015 m. spalio 2 d. įsakymu Nr. D1-703 „Dėl nacionalinio kraštovaizdžio tvarkymo plano patvirtinimo“ patvirtinto Nacionalinio kraštovaizdžio tvarkymo plano (**Kraštovaizdžio planas**) sprendinių brėžiniu Nr. 1 patenka į V2H1-b ypač raiškios ir vidutinės vertikaliosios sąskaidos pusiau uždarytą ir uždarytą erdvių kraštovaizdžio arealą. C masyvo rytinė riba vietomis ribojasi su Pagramančio regioninio parko Jūros ir Tyrelio kraštovaizdžio draustiniais, kurie kartu yra „Natura 2000“ buveinių apsaugai svarbios teritorijos Pagramančio regioninio parko dalimi, arba nutolsta tik 0,5-1,5 km atstumu nuo jų. **C masyvo C5 ir C6 dalys ir beveik visa C1 dalis patenka į 7 km atstumu nuo Pagramančio regioninio parko regyklų (konkrečiai – nuo Dapkiškių ir Matiškių piliakalnių) siūlomą nustatyti „nulinės vizualinės taršos“ zoną, kurioje vėjo jėgainės matytųsi kaip raiškūs tolimesnio plano kraštovaizdžio objektai (akcentai).** Papildytoje SPAV ataskaitoje

yra pasiūlyta išimti teritorijas, į kurias pakliūva migracijos koridoriai (C3, C4 dalys), taip pat kurios iš trijų pusių yra ribojamos mišku (C2 dalis). Tokias priemones Rengėjas pasiūlė tiek atsižvelgiant į VNBIS projekto duomenis (C4 dalies atveju), tiek atsižvelgiant į gamtinio karkaso apsaugos reikalavimus (C3, C4 dalių atveju), tiek atsižvelgiant į VSTT specialistų išsakytas pastabas aptariant šį planuojamos ūkinės veiklos C masyvą (C2 dalies atveju).

Taigi, ši Papildytos SPAV ataskaitos dalis aiškiai rodo, kad jautrių teritorijų atžvilgiu Rengėjas numatė reikiamas priemones neigiamam Vėjo jėgainių parko poveikiui išvengti. Tačiau, tai, kad C masyve yra išskirtos teritorijos, kuriose siūloma vėjo jėgainių neįrengti, Organizatoriaus vertinimu, nesudaro pagrindo nepritarti vėjo energetikos vystymui kitose teritorijose. Gretimos teritorijos turi būti vertinamos ir dėl galimo vėjo jėgainių poveikio kiekvienai jų sprendžiama atskirai.

Antra, C masyve išdėstytų vėjo elektrinių poveikis saugomoms paukščių rūšims nėra įrodytas, yra mažai tikėtinas, o galimas poveikis galėtų ir turėtų būti kontroliuojamas taikant kitas prevencines priemones.

VNBIS sudaryti teritorijų jautrumo žemėlapiai nagrinėjamu atveju nesudaro pakankamo pagrindo riboti vėjo jėgainių vystymą C masyve. VNBIS projekto medžiaga ir išvados (atspindėtos ne tik VNBIS jautrių teritorijų žemėlapyje, tačiau ir projekto metu parengtose ataskaitose¹) yra skirtos palengvinti vėjo jėgainių statybos poveikio aplinkai vertinimo procedūras ir, nors gali padėti priimti sprendimus dėl vėjo jėgainių statybos konkrečioje teritorijoje, nei tiesiogiai, nei netiesiogiai nenumato draudimų konkrečiose VNBIS jautrių teritorijų žemėlapyje išskirtose teritorijose įrengti vėjo jėgainių parkus (ir tokių draudimų net negalėtų numatyti, kadangi VNBIS yra tiriamojo, o ne reguliacinio pobūdžio projektas).

Dar daugiau, VNBIS projekto medžiagos analizė tiesiogiai nepagrindžia tokių drastiškų priemonių – draudimų konkrečiose teritorijose statyti vėjo jėgaines – taikymo nagrinėjamu atveju, kadangi:

- (i) VNBIS teritorijų jautrumo žemėlapiai pačių projekto rengėjų teigimu gali būti laikomi tik preliminaria informacija, kuri nurodo, kad **toje teritorijoje privaloma vykdyti paukščių ir/ar šikšnosparnių monitoringą ir taikyti privalomas poveikio mažinimo priemones, jei stebėjimai patvirtintų, kad šioje teritorijoje vėjo jėgainių poveikis galėtų būti reikšmingas.**²

¹ Žr. VNBIS interneto tinklalapį: <http://corpi.lt/venbis/index.php/home>.

² Žr. VNBIS projekto Metodinę priemonę „Monitoringo rezultatų dėl VE poveikio paukščiams ir šikšnosparniams reikšmingumo nustatymo standartai“: http://corpi.lt/venbis/files/reports/VNBIS_3_1_4.pdf.

teigiama, kad tokioje zonoje vėjo jėgainės negali būti statomos ten, kur yra bet kokia galimybė joms patekti į regos zoną. **VSTT mano, kad numatyto aukščio vėjo jėgainių (ne mažiau nei 240 m iki mentės galo viršutinėje pozicijoje) statyba siekiant užtikrinti nulinę vizualinę taršą nuo visų svarbių Pagramančio regioninio parko apžvalgos vietų yra praktiškai neįmanoma visame C masyve.** Todėl vėjo jėgainių statyba C masyve neturėtų būti planuojama, nes jos iš Pagramančio regioninio parko dalies būtų matomos kaip kraštovaizdžio struktūros subdominantai bei raiškūs tolimesnio plano matomumo zonos kraštovaizdžio objektai ir sukeltų reikšmingą vizualinę taršą bei neigiamą poveikį estetinei – vizualinei saugomos teritorijos kraštovaizdžio vertei. VSTT remiasi J. Abromo daktaro disertacija „Vėjo elektrinių vizualinio poveikio kraštovaizdžiui vertinimas“, pagal kurią 6 km atstumu nuo 120-150 m. aukščio vėjo jėgainių yra išskiriama antropogeninių elementų eksponentinė psichologinio efekto zona, kuri planuojamų aukštesnių nei 240 m vėjo jėgainių atveju būtų dar didesniu atstumu ir iš dalies regioninio parko psichologinį efektą sukeltų bet kurioje C masyvo vietoje pastatytos vėjo jėgainės. Tai keltų psichologinį diskomfortą regioninio parko gyventojams bei lankytojams ir neigiamai paveiktų saugomos teritorijos rekreacinį potencialą bei jos patrauklumą.

Kaip matyti iš VEBIS projekto Metodinės priemonės „Monitoringo rezultatų dėl VE poveikio paukščiams ir šikšnosparniams reikšmingumo nustatymo standartai“³, siekiant nustatyti faktinį poveikio atskiroms paukščių rūšims reikšmingumą, monitoringas jau veikiančiame vėjo jėgainių parke atliekamas kelerius metus iš eilės ir tik per kelerius metus nustatytus atitinkamai paukščių rūšiai reikšmingo kiekio paukščių žūtį, poveikis vertinamas kaip reikšmingas. Tik tokiu atveju rekomenduojama parinkti ir taikyti tokio poveikio mažinimo priemones. Taigi, faktinio poveikio reikšmingumui nustatyti, visų pirma, turi būti atliekamas ilgametis monitoringas – ir tik nustatytus, kad poveikis yra reikšmingas, taikomos poveikio mažinimo priemonės (veiklos nutraukimas, kaip paaiškinama toliau, yra išimtinė priemonė, taikytina tik kai nepakankamos ar neefektyvios kitos poveikio mažinimo priemonės);

- (ii) VSTT išvadoje nurodomos paukščių rūšys, jų apsaugos lygiai, jų paplitimo C masyvo C1 dalyje duomenų stoka ir kiti parametrai nepateisina VSTT nurodytos priemonės – C1 dalyje nestatyti vėjo jėgainių – taikymo.

Iš penkių VSTT išvadoje nurodytų jautrių vėjo jėgainių poveikiui paukščių rūšių trys rūšys (sidabrinis kiras, rudagalvis kiras ir paprastasis kiras) yra įprastos praskrendančios ir (arba) perinčios Lietuvoje rūšys, kurioms nėra taikomos specialios apsaugos priemonės: paprastojo ir rudagalvio kiro rūšims taikomas žemiausias apsaugos lygis ir tik sidabrinio kiro apsaugos lygis yra vidutinis. Baltasis gandras yra gausėjanti rūšis, jos apsaugai Lietuvoje nėra išskirtų teritorijų. Pagal VEBIS projekto Metodinės priemonės duomenis, šiai rūšiai taip pat taikytinas žemiausias apsaugos lygis.⁴

Vienintelė iš penkių minima rūšis – juodasis peslys – yra nykstanti į Lietuvos raudonąją knygą įrašyta rūšis, kuriai taikomas aukštesnis apsaugos lygis. Tačiau patikimų duomenų apie tai, kiek faktiškai Tauragės regiono nepavojingų atliekų sąvartynas yra naudojamas kaip juodojo peslio maitinimosi vieta, nėra ir VSTT išvadoje nepateikiama – šie duomenys turėtų būti nustatyti poveikio aplinkai vertinimo arba atrankos dėl poveikio aplinkai vertinimo būtinumo metu.

Be to, Organizatoriaus vertinimu, net jeigu būtų nustatoma, kad aptariama teritorija yra faktinė šios rūšies paukščių paplitimo vieta, atsižvelgiant į anksčiau nurodytus faktinio poveikio atskiroms paukščių rūšims reikšmingumo nustatymo etapus, turėtų

³ Žr. VEBIS projekto Metodinę priemonę „Monitoringo rezultatų dėl VE poveikio paukščiams ir šikšnosparniams reikšmingumo nustatymo standartai“: http://corpi.lt/venbis/files/reports/VEBIS_3_1_4.pdf.

⁴ Žr. VEBIS projekto Metodinę priemonę „Galimo VE poveikio paukščiams ir šikšnosparniams reikšmingumo nustatymo standartai“: http://corpi.lt/venbis/files/reports/VEBIS_3_1_5.pdf.

būti atliekamas šios rūšies paukščių monitoringas ir tik jo metu nustatčius, kad pastatytų vėjo jėgainių poveikis šiai rūšiai yra reikšmingas, turėtų būti imamas konkrečių poveikio mažinimo priemonių.

Tokią išvadą tiesiogiai pagrindžia ir VENBIS Metodinės priemonės „Monitoringo rezultatų dėl VE poveikio paukščiams ir šikšnosparniams reikšmingumo nustatymo standartai“⁵ turinys. Kaip nurodoma:

„Poveikio paukščiams ir šikšnosparniams monitoringo rezultatų galimo reikšmingumo atskiruose VE parkuose standartų parinkimas, kaip jau buvo minėta, pirmiausiai siejamas su VE parko teritorijoje registruojamų individų gausa (4 ir 5 lentelėse pateikiami kaip svertiniai dydžiai), kuris yra labai svarbus rodiklis vertinant konkretaus VE parko daromo poveikio paukščiams reikšmingumą.

Perinčių paukščių atveju, konkrečiame VE parke perintiems paukščiams svertiniais dydžiais laikomi 0,1 ir 0,5 proc. nuo bendro tam tikros rūšies šalies perinčios populiacijos. Jie pateikiami šios ataskaitos 4-oje lentelėje. Mes laikome, jog reikšmingas poveikis perintiems paukščiams yra jei dėl VE parko veiklos per metus sunyksta (žūva arba vengia šios teritorijos) 5 proc. nuo konkrečios rūšies svertinio maksimalaus rodiklio, t.y. 0,5 proc. nuo nacionalinės tos rūšies populiacijos. Pavyzdžiui, jei baltojo gandro svertinis maksimalus rodiklis (0,5 proc.) yra 100 porų, 5 proc. žuvusių paukščių, t. y. 5 individai, jau rodytų reikšmingą neigiamą poveikį. Sudėtingesnė situacija yra su negausiai perinčiomis šalyje, bet jautriomis VE plėtra rūšimis, pavyzdžiui didysis baltasis garnys, rudasis ir juodasis pesliai, didžioji kuolinga ir kt., kurių maksimalus leistinas svertinis rodiklis (0,5 proc. nuo nacionalinės populiacijos) yra vienas individas. Tai reikštų, jog žuvus nors vienam individui ar pasitraukus iš teritorijos nors vienai porai, poveikis turėtų būti vertinamas kaip reikšmingas. Iš kitos pusės, vienas individas gali žūti ir atsitiktinai arba perinti pora palikti teritorija dėl kitų, su VE plėtra nesusijusių priežasčių. Tokiu atveju galimi du situacijos vertinimo būdai. Pirmiausiai mes siūlome vertinti situacija kelių metų kontekste ir jei per tris monitoringo metus žūva vidutiniškai vienas ir daugiau retų perinčių rūšių individas (3 ir daugiau per tris metus), poveikis laikomas reikšmingu. Jei negausiai šalyje perinti paukščių pora, pastačius VE, pasitraukia iš teritorijos, kiekvienas toks atvejis turėtų būti vertinamas atskirai, pasikviečiant geriausius šalies ar užsienio specialistus (konkrečios rūšies žinovus). Jie būtini, kad nustatyti galima saugomos rūšies pasitraukimo iš VE parko teritorijos priežastį“.

⁵ Žr. VENBIS projekto Metodinę priemonę „Monitoringo rezultatų dėl VE poveikio paukščiams ir šikšnosparniams reikšmingumo nustatymo standartai“, p. 17: http://corpi.lt/venbis/files/reports/VENBIS_3_1_4.pdf.

- (iii) VENBIS projekto medžiagoje yra numatytos galimos neigiamo vėjo elektrinių poveikio mažinimo paukščiams priemonės (žr. VENBIS projekto Ataskaitą „Rekomendacijos dėl neigiamo poveikio mažinimo šalies, atskirų savivaldybių, atskirų vėjo elektrinių parkų teritorijų ar rūšių lygmenyje“⁶). Kaip matyti iš šios ataskaitos turinio, **priemonė – nestatyti vėjo jėginių konkrečiose teritorijose – rekomenduojama tik retais (išimtiniais) ataskaitoje aprašytais atvejais, į kurių sąrašą nagrinėjama situacija nepatenka**, o būtent:

„Remiantis publikuotomis studijomis, galima teigti, kad daugiau paukščių žūva vėjo elektrinių parkuose, esančiuose arti šlapžemių ar jūros pakrantėje. Atviruose žemės ūkio paskirties laukuose paukščių susidūrimai su vėjo elektrinėmis yra santykinai reti (Rydell et al., 2012), tačiau VE parkus įrengiant prie vandens telkinių, miškų, užliejamų plotų, susidūrimų rizika yra didesnė. Daugelyje Europos šalių rekomenduojama nestatyti vėjo elektrinių arčiau kaip 500 metrų nuo miško, palei upių vagas, vandens telkinius, atskiras medžių eiles (alėjas) atvirose vietose, pelkes, stambius melioracijos griovius (3 metrų ir platesnius). Taip pat vengti statyti vėjo elektrines prie vandens telkinių, nedidelių želdynų ar medžių alėjų arba tų vietų, kur buvo nustatytas didelis šikšnosparnių aktyvumas (pvz., Rydell et al., 2012)“

Be to, kaip matyti iš šios ataskaitos 5.2 lentelės, rekomenduojama priemonė „Nestatyti vėjo elektrinių parkų **prie šlapžemių, perinčių paukščių kolonijų, paukščių migracijos susitelkimo vietose, pakrantėse ir pan.**“ yra tik viena iš **14** rekomenduojamų poveikio mažinimo priemonių.

Be to, tai, kad draudimo statyti vėjo jėgines aplink sąvartynus nėra numatyta (nei teisės aktuose, nei VENBIS projekto rekomendacinėje medžiagoje) patvirtina VENBIS projekto Metodinė priemonė „Monitoringo programų dėl galimo VE poveikio paukščiams ir šikšnosparniams standartų parengimas“⁷, kurioje nurodoma, kad vėjo elektrinių parkui esant **iki 1 km** nuo paukščių žiemojimo vietų, neužšalusių vandens telkinių, vėlai užšalusių vandens telkinių ar **prie atvirų sąvartynų**, nustatytu metų laiku ir dažniu yra vykdomi paukščių perskridimo stebėjimai.

- (iv) Pagal VENBIS projekto duomenis, **nustačius, kad vėjo jėginių poveikis atitinkamoms paukščių rūšims yra vidutinis ar stiprus, visų pirma, imamasi**

⁶ Žr. VENBIS projekto Ataskaitą „Rekomendacijos dėl neigiamo poveikio mažinimo šalies, atskirų savivaldybių, atskirų vėjo elektrinių parkų teritorijų ar rūšių lygmenyje“: http://corpi.lt/venbis/files/reports/VENBIS_3_2_1.pdf.

⁷ Žr. VENBIS projekto Metodinę priemonę „Monitoringo programų dėl galimo VE poveikio paukščiams ir šikšnosparniams standartų parengimas“: http://corpi.lt/venbis/files/reports/VENBIS_3_1_3.pdf.

konkrečių poveikio mažinimo priemonių (galimas ir kumuliatyvus kelių tokių priemonių taikymas), **o veikla negalima tik jeigu efektyvių priemonių nėra arba jos galimo poveikio nesumažina.**

Nagrinėjamu atveju, visos penkios VSTT įvardintos paukščių rūšys pagal VNBIS duomenis yra „labai jautrios“ tik vienos rūšies vėjo jėgainių poveikiui – tiesioginiam susidūrimui (žr. VNBIS projekto Metodinės priemonės „Galimo VE poveikio paukščiams ir šikšnosparniams reikšmingumo nustatymo standartai“⁸ p. 8-9 ir 5 lentelę).

Kadangi baltojo gandro, paprastojo, sidabrinio ir rudagalvio kiro rūšys nėra saugomos, šioms rūšims, atsižvelgiant į tai, kad jos gali būti „labai jautrios“ nurodytam vėjo jėgainių poveikiui – tiesioginiam susidūrimui – pagal VNBIS duomenis gali būti daromas vidutiniškai reikšmingas poveikis⁹ (atsižvelgiant ir į tai, kad Vėjo jėgainių parko statyba numatyta ne saugomose teritorijose)¹⁰. Pagal VNBIS duomenis, poveikiui esant vidutiniškai reikšmingam, tai **sprendžiama poveikį mažinančiomis ir kompensacinėmis priemonėmis**, o veikla negalima tik jeigu jos nėra efektyvios ir galimo poveikio nesumažina¹¹.

Kadangi juodojo peslio rūšis yra saugoma, šiai rūšiai, atsižvelgiant į tai, kad jos gali būti „labai jautrios“ nurodytam vėjo jėgainių poveikiui – tiesioginiam susidūrimui – pagal VNBIS duomenis gali būti daromas „stiprus reikšmingas“ poveikis¹². Pagal VNBIS duomenis, poveikiui esant „stipriam reikšmingam“, **taikomos neigiamą poveikį mažinančios priemonės ir tik jeigu jas pritaikius poveikis išlieka stiprus arba tinkamų priemonių nėra**, atsisakoma vėjo energetikos vystymo konkrečioje teritorijoje. Be to, išimtiniais atvejais **galimas įvairių poveikį mažinančių priemonių kompleksas**, tačiau jo efektyvumas turi būti akivaizdus.¹³

⁸ Žr. VNBIS projekto Metodinę priemonę „Galimo VE poveikio paukščiams ir šikšnosparniams reikšmingumo nustatymo standartai“: http://corpi.lt/venbis/files/reports/VNBIS_3_1_5.pdf.

⁹ Žr. VNBIS projekto Ataskaitą „Konfliktinių teritorijų nustatymo ir galimo vėjo elektrinių parkų neigiamo poveikio paukščiams ir šikšnosparniams vertinimo metodinė priemonė“, 7 lentelė: http://corpi.lt/venbis/files/reports/VNBIS_3_1_1.pdf.

¹⁰ Žr. Saugomų teritorijų valstybės kadastro žemėlapi: <https://stk.am.lt/portal/>.

¹¹ Žr. VNBIS projekto Ataskaitą „Konfliktinių teritorijų nustatymo ir galimo vėjo elektrinių parkų neigiamo poveikio paukščiams ir šikšnosparniams vertinimo metodinė priemonė“, p. 40: http://corpi.lt/venbis/files/reports/VNBIS_3_1_1.pdf.

¹² Žr. VNBIS projekto Ataskaitą „Konfliktinių teritorijų nustatymo ir galimo vėjo elektrinių parkų neigiamo poveikio paukščiams ir šikšnosparniams vertinimo metodinė priemonė“, 7 lentelė: http://corpi.lt/venbis/files/reports/VNBIS_3_1_1.pdf.

¹³ Žr. VNBIS projekto Ataskaitą „Konfliktinių teritorijų nustatymo ir galimo vėjo elektrinių parkų neigiamo poveikio paukščiams ir šikšnosparniams vertinimo metodinė priemonė“, p. 40: http://corpi.lt/venbis/files/reports/VNBIS_3_1_1.pdf.

Taigi, kaip pagrindžiama, net vidutinio ar stipraus vėjo jėgainių poveikio paukščių rūšims atvejais nėra rekomenduojama nestatyti vėjo jėgainių atitinkamose rūšių paplitimo teritorijose (ar juo labiau draudžiama tai daryti), tačiau yra taikomos rekomenduojamos neigiamą poveikį mažinančios priemonės (ar jų kompleksas). Iš to, kas nurodyta, taip pat akivaizdu, kad vėjo jėgainių veiklos nutraukimas tokiais atvejais yra kraštutinė priemonė.

Be to, pabrėžtina, prieš taikant šias poveikio mažinimo priemones, visų pirma, turi būti nustatyta, kad **reikšmingas poveikis apskritai faktiškai pasireiškia** (o šiuo metu tokių duomenų nėra – taigi, nėra net poveikio mažinimo priemonių taikymo būtinybės).

- (v) Kaip nurodoma Papildytoje SPAV Ataskaitoje, Rengėjas jau įvertino galimą C masyve numatytų statyti vėjo jėgainių poveikį atitinkamoms paukščių rūšims ir parinko bei numatė konkrečias ir adekvačias neigiamą poveikį mažinančias priemones.

Konkrečiai, kaip nurodoma Papildytoje SPAV Ataskaitoje (p. 22), **siekiant sumažinti galimą poveikį biologinei įvairovei C masyvo C1 dalyje numatytas šios priemonės taikymas: visų vėjo jėgainių menčių dažymas juodais ar raudonais ir baltais dryžiais skersai mentės UV atspindinčiais dažais** bei monitoringo taikymas vėjo jėgainių eksploatacijos metu C masyvo C1 dalyje (kuris, kaip minėta anksčiau, leistų nustatyti faktinį poveikį konkrečioms paukščių rūšims bei, atitinkamai, leistų ieškoti papildomų priemonių neigiamam poveikiui sumažinti ar apskritai eliminuoti).

Rengėjo numatytos priemonės – menčių dažymas UV atspindinčiais dažais – patenka į VEBIS rekomenduojamų priemonių sąrašą¹⁴ ir suvaldo didžiausias VSTT nurodytų paukščių rūšių rizikas: tokia priemonė, kaip nurodoma ir VEBIS projekto medžiagoje, didina vėjo jėgainių matomumą paukščiams (o VSTT nurodytos rūšys, kaip minėta, „labai jautrios“ tik tiesioginiam susidūrimui – kurio, taikant Rengėjo numatytas priemones, apskritai gali būti išvengta).

Galiausiai, net ne visa C masyvo C1 dalis patenka į VSTT išvadoje nurodytą jautrią teritoriją (t. y. 2 km spinduliu nuo Tauragės regiono nepavojingų atliekų sąvartyno), todėl draudimai statyti vėjo jėgaines visoje C1 dalyje būtų neproporcingi ir šiuo aspektu. Kartu atkreiptinas dėmesys, kad nors VSTT galimą poveikį vertina 2 km spinduliu aplink Tauragės regiono nepavojingų atliekų sąvartyną, visų penkių įvardijamų rūšių VEBIS

¹⁴ Žr. VEBIS projekto Ataskaitą „Rekomendacijos dėl neigiamo poveikio mažinimo šalies, atskirų savivaldybių, atskirų vėjo elektrinių parkų teritorijų ar rūšių lygmenyje“, 5.2 lentelė: http://corpi.lt/venbis/files/reports/VEBIS_3_2_1.pdf.

projekte nustatytos apsaugos zonos yra nuo 500 m (baltojo gandro atveju) iki 1 000 m (kitų nurodytų rūšių atveju)¹⁵, taigi jautri teritorija realiai yra kur kas mažesnė.

Trečia, dėl numatytų nulinės vizualinės taršos reglamentų ir / arba neženklus bei nereikšmingo galimo poveikio kraštovaizdžiui (ir, atitinkamai, psichologinio poveikio žmonėms), nebūtų pagrįsta drausti vėjo jėgainių statybą C masyve.

Visų pirma, Papildytoje SPAV ataskaitoje nurodytose teritorijose nulinė **vizualinė tarša yra užtikrinama, o VSTT išvadoje pateikta nuomonė šiuo aspektu neatitinka Rengėjo atlikta vizualinio poveikio analize grindžiamos faktinės situacijos ir ją klaidingai interpretuoja.**

Kaip nurodyta Papildytoje SPAV ataskaitoje (žr. 9 skyrių), Rengėjas kaip vieną iš projekto neigiamų pasekmių aplinkai mažinimo priemonių numatė, kad **7 km spinduliu aplink įvardintus piliakalnius ir regyklas** (konkrečiai – aplink Dapkiškių ir Matiškių piliakalnius ir Genių atodangos regyklą ir projektuojamą Pagramančio parko apžvalgos bokštą) **bus taikomas nulinės vizualinės taršos reglamentas**. Jis reiškia, kad šiose teritorijose (esančiose 7 km spinduliu nuo nurodytų objektų) **nuo atitinkamų objektų nei viena C masyve numatyta statyti vėjo jėgainė faktiškai nebus matoma.**

Pabrėžtina, kad nulinės vizualinės taršos reglamentas Rengėjo nustatytas atlikus vizualinio poveikio analizę ir jos metu nustatčius, kad nuo nurodytų apžvalgos objektų realiai nei viena C masyve numatyta statyti vėjo jėgainė faktiškai nebus matoma. Kaip paaiškinta ir Papildytoje SPAV Ataskaitoje, analizės metu nustatyta, kad tik nuo Dapkiškių piliakalnio tikėtina, kad C masyve esančios vėjo jėgainės gali patekti į regos lauką, tačiau, jeigu tai po vizualinio vertinimo modeliavimo pasitvirtintų, Rengėjas numatė ir priemones tam išspręsti: būtų parinktos kitos matomų vėjo jėgainių vietos arba, suderinus su Pagramančio regioninio parko direkcija, taikomos apsauginės priemonės – nežymus želdinių juostos išplėtimas. Kitaip tariant, net jeigu paaiškėtų, kad nuo Dapkiškių piliakalnio būtų matomos C masyve esančios vėjo jėgainės, būtų pritaikytos priemonės nulinės vizualinės taršos reglamento užtikrinimui.

Visa tai yra išsamiai paaiškinta Papildytoje SPAV Ataskaitoje (p. 12-13):

„In situ galimo vizualinio poveikio analizė parodė, kad Dapkiškių piliakalnio atveju, priklausomai nuo VJ lokalizacijos, egzistuoja VJ patekimo į matymo lauką tikimybė sukelti vizualiai dominuojantį efektą. Preliminarus situacijos modeliavimas parodė, kad nuo visų Pagramančio regioninio parko regyklų (tame tarpe

¹⁵ Žr. VENBIS projekto Metodinę priemonę „Galimo VE poveikio paukščiams ir šikšnosparniams reikšmingumo nustatymo standartai“: http://corpi.lt/venbis/files/reports/VENBIS_3_1_5.pdf.

projektuojamo apžvalgos bokšto Akmenos ir Jūros upių santakoje, Ringių kaime) bei pažymėtų piliakalnių numatyto aukščio VJ išskirtoje teritorijoje nebus matomos nepriklausomai nuo jų išdėstymo. Atlikti preliminariose VJ vietose vizualinio modeliavimo vertinimai rodo, kad 7 km atstumu nuo planuojamo pastatyti apžvalgos bokšto prie esamų kraštovaizdžio sąlygų nesimatys nei 241, nei 252 m aukščio vėjo jėgainės. Tai yra dėl to, kad apžvalgos vietos yra santykinai neaukštos, artimame atstume apaugusios stipriai uždengiančiais matymo lauką medžiais. Esamos palankios aplinkos sąlygos leidžia nustatyti griežtas vizualinės apsaugos sąlygas ir vadovautis konservatyviu principu užtikrinant, kad VJ nuo visų esamų ir potencialių Pagramančio parko apžvalgos taškų 7 km atstume (pagal Wind energy development guidelines (2013), tai zona, nuo kurios vėjo jėgainės yra suvokiamos kaip tolimojo kraštovaizdžio elementas) nebus statomos ten, kur yra bet kokia galimybė joms pateikti į regos zoną (žr. priedą 4).

<...>

Nuo Dapkiškių piliakalnio taip yra reali tikimybė, kad VJ pateks į regos lauką, prieš parenkant konkrečias VJ išdėstymo vietas bus atliktas vizualinio vertinimo modeliavimas maždaug 290°-340° kampu nuo Dapkiškio piliakalnio. Jei planuojamose vietose galimas VJ patekimas į regos lauką, bus pasirinktos kitos vietos arba suderinus su Pagramančio regioninio parko direkcija esant galimybei taikomos apsauginės priemonės nežymus želdinių juostos išplėtimas“.

VSTT nepritarimą vėjo jėgainių statybai C masyve, grindžia manymu, kad „užtikrinti nulinę vizualinę taršą <...> tokio aukščio jėgainėms praktiškai neįmanoma visame C masyve“, nors Rengėjo atlikta analizė pagrindė, kad nulinė tarša (su papildomomis priemonėmis ar be jų) bus užtikrinta. Atsižvelgiant į tai, kas nurodyta, VSTT išvadoje klaidingai nurodoma, esą C masyvo C5 ir C6 dalyse ir beveik visoje C1 dalyje numatytos įrengti vėjo jėgainės „matytųsi kaip raiškūs tolimesnio plano kraštovaizdžio objektai (akcentai)“, kadangi, kaip nurodyta Papildytoje SPAV Ataskaitoje, šios vėjo jėgainės numatytoje nulinės vizualinės taršos zonoje apskritai nesimatytų – taigi, ir nesukeltų neigiamo poveikio estetinei – vizualinei kraštovaizdžio vertei.

Antra, teisės aktai draudimo kraštovaizdžio vizualinės estetikos apsaugos tikslais statyti vėjo jėgaines C masyve nenumato, o Papildytoje SPAV ataskaitoje kraštovaizdžio vizualinės estetikos apsaugos priemonės numatytos ne remiantis imperatyvais, o Rengėjo iniciatyva.

Pagal Kraštovaizdžio plano nuostatas, Lietuvoje teritorijos yra skirstomos pagal kraštovaizdžio informacinio–estetinio potencialo vizualinės struktūros tipus, priklausomai nuo kurio dalies teritorijų kraštovaizdžiui yra taikoma numatyta apsauga

(skiriami ypač raiškios ir vidutinės vertikaliosios sąskaidos atvirų ir pusiau atvirų erdvių kraštovaizdžio, ypač raiškios ir vidutinės vertikaliosios sąskaidos pusiau uždarytų ir uždarytų erdvių kraštovaizdžio, silpnos vertikaliosios sąskaidos įvairaus pražvelgimo erdvių kraštovaizdžio ir neraiškios vertikaliosios sąskaidos įvairaus pražvelgimo erdvių kraštovaizdžio tipai).

Kaip nurodoma Kraštovaizdžio plane (žr. 73 punktą), atsižvelgiant į kraštovaizdžio vizualinės struktūros ypatumus, Kraštovaizdžio planas nustato 27 ypač saugomo šalies vizualinio estetinio potencialo arealus ir vietas, kuriose būtina taikyti griežčiausius vizualinės apsaugos reikalavimus, įskaitant draudimą statyti pavienes vėjo jėgaines ir pramoninius vėjo jėgainių parkus (šios konkrečios ypatingos apsaugos zonos išvardintos Kraštovaizdžio plano 73 punkte). Pabrėžtina, kad numatyto statyti vėjo jėgainių parko masyvai į šias ypatingos apsaugos zonas nepatenka – vadinasi, **kraštovaizdžio vizualinės estetikos apsaugos prasme C masyve** (kaip ir kituose masyvuose) **draudimo įrengti vėjo jėgaines teisės aktai nenumato**.

Kaip nurodyta ir Papildytoje SPAV Ataskaitoje (p. 10-12, 22), tik nedidelė C masyvo teritorijos dalis (mažesnė nei 40 a, sudaranti 1 proc. viso nustatytų masyvų ploto, patenka į C6 dalį) patenka į ypač raiškios ir vidutinės sąskaidos kraštovaizdžio arealą (V2H1-b) (kuris yra vertingesnis kraštovaizdžio vizualinės estetikos prasme). Nors teisės aktai to daryti neįpareigoja, Rengėjas, siekdamas eliminuoti bet kokią neigiamą poveikio kraštovaizdžio vizualinei estetikai šioje teritorijos dalyje galimybę, Papildytoje SPAV ataskaitoje numatė šioje teritorijoje statomų vėjo jėgainių skaičiaus ribojimą, nustatydamas, kad šioje dalyje bus statoma tik 1 vėjo jėgainė.

Likusios planuojamos teritorijos dalys patenka į silpnos ir neraiškios vertikaliosios sąskaidos įvairaus pražvelgimo erdvių kraštovaizdžio tipus, kuriems nėra taikoma jokia išimtinė apsauga (žr. Papildytos SPAV ataskaitos p. 10-11). Be to, remiantis Tauragės bendruoju planu tai – labai mažo, mažo ir vidutinio vaizdingumo teritorijos (Papildytos SPAV ataskaitos 5.3 skyrius).

Taigi, VSTT siūlomi taikyti draudimai negrindžiami imperatyviomis aktualių teisės aktų nuostatomis, o Rengėjo numatytos priemonės kraštovaizdžio vizualinės estetikos apsaugai, remiantis teisiniu reguliavimu, yra daugiau nei pakankamos.

Trečia, esant užtikrintai nulinei vizualinei taršai (vėjo jėgainėms nesimatant nuo atitinkamų apžvalgos objektų), nėra grėsmės ir psichologiniam atitinkamų objektų lankytojų komfortui, kurio apsaugos teisės aktai ir nereikalauja.

Kaip nurodyta anksčiau, Rengėjo atlikta vizualinio poveikio analizė patvirtino, kad numatytose zonose bus užtikrinama nulinė vizualinė tarša. Vadinasi, vėjo jėgainėms

nepatenkant į regos lauką nuo nurodytų piliakalnių ir regyklų, arba matantis iš tolesnio, nei VSTT išvadoje nurodyto, atstumo (6 km), net jeigu būtų vadovaujamas VSTT nurodoma metodika, regioninio parko gyventojų ir / ar lankytojų psichologinio diskomforto rizikos nėra.

Galiausiai, net ne visa C masyvo C1 dalis patenka į VSTT išvadoje nurodytą galimai paveiktą teritoriją (t. y. 7 km atstumu nuo Pagramančio regioninio parko regyklų), todėl draudimai statyti vėjo jėgaines visoje C1 dalyje būtų neproporcingi ir šiuo aspektu.

Plano ar programos rengimo organizatorius

(vardas, pavardė, pareigos, parašas, data)

2020 04 17

Administracijos direktoriaus pavaduotojas
atliekantis administracijos direktoriaus pareigas
Tomas Raulinavičius